

Kasper Tonsberg Schlies tale ved DEO's grundlovsarrangement

Taler

Kasper Tonsberg Schlie
Sekretariatsleder, DEO

Dato

5. juni 2025

Sted

Vartov, København

- 1 I DEO har vi ingen holdninger – det lyder måske som et dårligt udgangspunkt for en grundlovstale.

- 5 Det er dog ikke helt rigtigt - faktisk må vi godt mene én ting: Vi forsvarer demokratiet og den brede, folkelige inddragelse, der er afgørende for den danske og europæiske politiske proces.

Det er jo nok et lidt bedre udgangspunkt for en grundlovstale.

- 10 Jeg vil gerne tale om et dilemma i dag. Hvordan undgår vi at presse vores demokrati, når vi faktisk gerne vil beskytte det? Hvordan balancerer man hensynet til handlekraft i en krisetid – i værste fald en krigstid - med respekten for demokratiske processer?

- 15 I min optik havde coronakrisen tilbage i 2020 og den nuværende sikkerhedspolitiske krise tre afgørende ting til fælles:

20

En oplevelse blandt politikere og mange borgere af, at der er opstået en eksistentiel trussel mod samfundet

Et ønske om at handle hurtigt og beslutsomt for at beskytte selvsamme samfund

- 25 En politisk oplevelse af, at vi ikke har tid til at vente på de normale demokratiske spilleregler

30 I 2020 var det udbudsregler, høringsrunder og den normale parlamentariske proces, der blev parkeret for at kunne handle effektivt på krisen. Der var vist også noget med lovhjemmel.

I dag gentager historien sig, men de demokratiske krumspring er potentielt langt mere vidtrækkende.

Som I nok har hørt, vil staten købe de to gamle færgehavne i Nyborg og Korsør. Som Weekendavisen kunne berette i sidste uge, så er det nogle meget synlige første skridt i en større proces, hvor regeringen tilpasser loven og de demokratiske processer for at gøre Danmark bedre rustet i en mere usikker verden.

“Når loven bliver vedtaget”, skriver journalisten Hans Mortensen, “vil forsvarsministeren og beredskabsministeren kunne udstede bekendtgørelser, der tilsidesætter gældende plan- og miljølovgivning, procedurer for kommunal godkendelse og borgernes klageadgang, hvis et projekt skønnes at have væsentlig betydning for den nationale sikkerhed”.

Samtidig arbejder transportministeriet på en lignende lov, så ministeren kan se bort fra almindelige procedurer omkring godkendelse af nye veje og jernbaner. Vi skal derfor ikke forvente den store debat eller høringer omkring anlæggene i Nyborg og Korsør – eller andre steder i Danmark.

Denne tilpasning af samfundet og de politiske procedurer går stærkt i Danmark.

Den går stærkt i Danmark og den går stærkt i EU.

“Illusionernes tid er forbi”, lød det fra EU’s kommissionsformand, Ursula von der Leyen tilbage i marts. Kort efter søsatte kommissionen et lovforslag, der skulle gøre det muligt for medlemslandene at låne fra en fond på 150 mia euro til militær oprustning – lån vi alle skal hæfte for i fællesskab.

Og det kan ikke gå hurtigt nok, må hun have tænkt. Normalt skal en sådan beslutning forhandles på plads med Europa-Parlamentet, hvilket i bedste fald kan tage måneder.

Når der skal handles hurtigt i krisetider i EU, kan Kommissionen og Rådet

derfor vælge at sætte det folkevalgte Europa-Parlament helt udenfor indflydelse.

70 Det giver EU's "grundlov" mulighed for - altså Lissabontraktaten.

Nørder ville sige, at EU i nødstilfælde ikke ringer 1-1-2, men 1-2-2. Det kan de gøre ved at hjemle beslutninger i EU-traktatens artikel 122 – En artikel, der

75 tidligere har været i brug, når EU hurtigt skulle støtte medlemslandene med massiv finansiel støtte som under finanskrisen og coronapandemien. En demokratiets kattelerm med andre ord. En kattelerm som kommissionen og rådet er krøbet igennem i håbet om at EU-domstolen ville lukke øjnene.

Roberta Metsola, EU-parlamentets formand, der repræsenterer 720 folkevalgte

80 – herunder 15 danske - var derfor knapt så begejstret. Kommissionen "kan ikke længere gemme sig bag den undskyldning, at Parlamentet er for langsomme om at træffe beslutninger", lød det fra Roberta Metsola.

Det gjorde tilsyneladende ikke indtryk på hverken kommissionen eller de 27

85 landes regeringer. Sidste tirsdag blev loven endeligt godkendt af Ministerrådet uden parlamentarisk indflydelse.

En national eller europæisk krisetilstand kan nok skabe sammenhold og fælles viljekraft.

90

90% af befolkningen mener nu at EU-medlemskabet er godt for Danmark, en rekord.

Måske er opbakningen ikke i sig selv et udtryk for demokratisk legitimitet, men lige så meget et udtryk for at ville søge hen til kendte strukturer, når verden

95 forandrer sig.

Demokratiet er ikke ved at krakelere, men det går stærkt når regeringen ændrer høringsregler og miljølovgivningen. Det går stærkt når kommissionen påberåber sig artikel 122 og tilsidesætter parlamentet.

100

Mit bud er at det kun vil gå endnu mere stærkt i de kommende år.

Dermed ikke sagt at det kan være nødvendige og rationelle valg, når man oplever et eksistentielt pres, for fredsvante demokratier er ikke nødvendigvis gearede til

105 afskrækkelse og territorialforsvar. Demokratier skal kunne gå et gear op, når det kræves.

110 Vores opgave er at trække lidt i den fælles håndbremse når det går for stærkt. At
skabe rum for folkeoplysning, for undervisning, for en bred inddragelse af
befolkningen i disse afgørende spørgsmål. Gør vi ikke det, så kan den
demokratiske proces køre i grøften.

115 Vi skal interessere os for artikel 122, for høringsprocesser, for love, der sættes ud
af kraft.

Derfor siger vi i DEO at demokrati kræver deltagelse.

120 Tak til kolleger, bestyrelse og medlemmer for hver dag at puste liv ind i det
motto.

Tak for ordet.

125 **Kilde**
Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

Kildetype
Digitalt manuskript

130 **Tags**
Grundlovstale

URI
<https://www.dansketaler.dk/tale/kasper-tonsborg-schlies-tale-ved-deo-s-grundlovsarrangement-2025>

135

140

145